

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Pazartesi ve çarşamba günleri yayımlanan yazılarımda krizi büyük sermayenin direnişine bağlamıştım. Büyük sermaye üç şeye direniyor: a) ekonomik rantın siyaset üstünden küçük (taşra) sermayesine kullandırılmasına, b) bir türlü akılcı yönetime geçilmemesine, c) küreselleşme ve AB konusunda izlenen temel politikalara karşı direniyor, büyük sermaye. O nedenle bir daha vurgulayayım ki, mevcut kriz ekonomik değildir; siyasaldır ve güven bunalımından kaynaklanıyor. Bu yazıda önce krizin nasıl ekonomik temelli olmadığını göstermeye ardından da bunalımdan çıkışın yollarını aklım erdiğince söylemeye çalışayım.

1979'u, 1980'i elinde çantasıyla Batı'da çalmadık kapı bırakmayan Özal'ını anımsayın. Özal, para bulmaya mecburdu, çünkü, Türkiye maaşları ödeyemiyor, borçlarını, faizlerini karşılayamıyor, dışarıdan mal alamıyor, üretmiyor ve satamıyordu. Ekonomi dama demişti. Bugün her şeyi yerli yerinde bir ekonomi var ortada. Banka sektörünün sıkıntıları bu krize yol açsa bile onun böyle

Krizden çıkış yolları

giderek derinleşmesine neden olamaz. Tek eksik güvendir ve piyasa bu güveni sağlamamakta kararlı görünüyor.

Ne olacak; ne yapmalı?

Kriz derinleşecek. Bu kriz, kim ne derse desin, şöyle ya da böyle bu hükümeti götürecektir. Böylesi bir ekonomik çöküşten sonra hiçbir hükümet ayakta kalamaz. (Bırakın hükümetlerin devam etmesini, birçok kuramcıya göre bugüne kadarki askeri darbeler daima köklü devalüasyonlardan sonra gelmiştir.) Öyle 'Şeker Kanunu'yla, yeni bütçe yasasıyla bu iş olmaz. Hükümetin krizin gerçek nedenini fark ederek o yönde kapsamlı bir çalışmayı başlatması gerekir. Onlar nelerdir diye soracak olursanız...

Bir kere küreselleşme dolaylı da olsa bu krizin ardındadır. Küreselleşme tek boyutlu bir gerçek değil; mesela gelir dağılımının belli bir adalet düzeyine yaklaştırılması da onun bir parçasıdır, yönetimin akılcı kurallara bağlanması da. Dolayısıyla, hükümet Türkiye'de siyaset-ekonomi ilişkisini koparacak tedbirleri öncelikle almalıdır, bir. Hiçbir zaman yitirmeksizin, ekonomik yönetimin akılcı temellere oturmasını sağlayacak koşulları sağlamalı, yolsuzluk olgusu aşılmalı, o dönüşümü gerçekleştirmelidir, iki. Gelir dağılımında adaleti sağlayacak girişimlere başlamalıdır, üç. Kopenhag Kriterler'ini tam anlamıyla uygulamaya

koyacak düzenlemelere gitmeli, eksiksiz demokratikleşmeyi gerçekleştirmelidir, dört. Ancak ondan sonra bu kriz aşılabılır. Bunlar nasıl mı yapılacaktır?

En basit kavramıyla uzlaşmayı sağlayarak. Özellikle, TÜSİAD gibi kuruluşların hazırladığı raporlara başvurulmalı, Emek Platformu'nun taleplerine kulak verilmelidir. Toplumun daha fazla yapacağı fedakârlığın kalmadığı, zaten ondan fedakârlık istemenin krizin müsebbibi olarak onu görmek olduğu bilinmeli, bu silahın ters tepeceğine akıl yatırılmalıdır. (Toplum zaten hiç dahli yokken devalüasyonlarla fakirleşerek çok ağır bir fedakârlıkta bulunuyor) Bunlar olabilir mi?

Eğer benim dediklerim doğruysa ve büyük sermaye bu işte etkinse onların böyle bir paketin hazırlanıp sonuçlandırılması için mutlaka devrede olması ve sonuna kadar dikkatle durumu izlemesi zorunludur. Emek Platformu'nun da aynı şekilde devreye girmesi ve bu koşulların yerine getirilip getirilmediğini gözlemlemesi, o yönde çalışması bir önkoşuldur.

Bu sivil kanatların ve çıkar gruplarının işe el koyması demektir ki, tıkanmış bir siyaset ve ekonomi ancak ondan sonra yeniden işlemeye başlayabilir.

Bu aynı zamanda krizin sağlayacağı tek olumlu fırsat ve olanaktır, gerisi karanlıktır. Böyle biline!